

Pričelo, dne 21.3. 1924.

Pojealni broj D 2

„DALMATINSKI HRVAT“ izlazi svake subote.
Godišnja preplata Din. 90 — Polugodišnja
Din. 40 — Trimestarsko Din. 24 — Za Ameri-
čku godišnja dva dolara.

OGLASI PRAMA CJENIKU.

Račun kod Pošt. Čak Ureda, Zagreb, br. 30.004

Premjeneni telefon
preko dana br. 30 — preko noći br. 23
(interurban)

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. III.

ŠIBENIK, 22. OŽUJKA 1924.

Br. 59,

Povodom drugog Mac Donaldovog pisma Poincareu.

III.

U drugome smo dijelu ovog prikaza prikazali političku stranu englesko-francuskog nesklada, koji se polako ispoljava u otvoreni sukob; danas ćemo prikazati ekonomsku. Ekonomika je strana glavni razlog ovog nesklada.

Današnje stanje u Njemačkoj pogodja i Englesku. Ne za to, što bi ona od Njemačke trebala mnogo industrijskih produkata, jer, osim lijevka i drugih kemikalija, ona sama eminentno industrijska zemlja, malo što od Njemačke treba. Ovdje ćemo se u nekoliko ispraviti. Engleska, istina, malo što od Njemačke treba, što ona i sama ne bi producirala. Nego radi svoje prenise valute, Njemačka je konkurirala engleskim produktima u samoj Engleskoj. Da zaštititi domaću industriju od vanjske konkurenkcije, ondačina je konzervativno-liberalna vlast na njemačku robu udarila visoku uvoznu carinu, koju je Mac Donald obolio na petinu. Tek što je poslije okupacije Rhura njemačka konkurentska sposobnost pala na minimum.

Ako Engleska ne voli Njemačku kao konkurenta, voljela bi je kao konsumenta. Gubitkom svojih kolonija, u ratu, Njemačka je izgubila polja, otkud je dobivala sirovine za mnogo svoju industriju. Ona bi ove sirovine kupovala, da joj valja valuta. Kupovala bi i ugljen. Njoj je sve to nemoguće, pogotovo poslije katastrofnog pada marka. Jer danas Njemačka ništa ne može da kupi u Engleskoj svojim markom, koji je pored engleskog šterlinga posve brevrđen.

Da Njemačka bude solventan placat, treba da producira; ali joj je Francuska oduzela željezo i ugljen, a rat kolonije! Njemačka, duše, ima trgovinski ugovor sa Rusijom, tež na Rusiju mogu da računaju samo takve kapitalističke države, koje produciraju. Takav je odnos Rusije prema kapitalističkim državama; drugički je prema narodima. Kad god, na primjer, njemački radni narod treba kruha, Rusija mu ga pruža, a pružala mu ga je i onda, kad ga ni sama nije imala. Rusija se, prema tome, malo može da okoristi izmjenom dobara sa Njemačkom, radi njezine znatno umanjene producije; tome bi, sad, bile na putu i saobraćajne teškoće.

Eto, u kakav je položaj doveo Njemačku rat, pa Francuska. Radi toga gladuje danas u Njemačkoj nekoliko milijuna ljudi, za koje nema više posla, radi nestasice sirovina; dok u bogatoj Americi ima i sirovina i gotove robe za izvoz, tek nema solventnih kupaca. Isto tako u Engleskoj. Narodi koji bi u

njih kupovali, imaju valutu skoro samo po imenu. Kako vidimo, Njemačka boluje od atrofije; Amerika i Engleska od hipertrofije. Oprečni uzroci, ali jednake posljedice: besposlica i drugi užasi, koji joj slijede. Ako Njemačka ima nekoliko milijuna besposlenih, Amerika ih ima par milijuna, a Engleska preko milijuna. Ovu besposlenicu Mac Donald uklanja time, što gradi nove ratne ladje, da predusretne Francuskom, Talijanskim i Španjolskim namjerama na Sredozemnom moru. Silna manifestacija britanskih pomorskih snaga kod skorošnjih vježbi na ovome moru, bijaše opomena Francuskoj i svima njezinim simpatijama, sa kojima ona kroz topove poketira. Da kod tih latinskih starih u njihove latinske služinčadi nema rđavih namjera, Mac bi Donald jamačno gradio trgovačke ladje; gradio bi što bilo, samo da radničke potpore badava ne terete državni proračun, koji, pod njevima, već biježi odličan suficit, koji mu dozvoljava, da olakša porezne terete sirošnjih konsumenata. Jer je Engleska zemlja, gdje vlada vodi brigu o socijalnoj politici i statistici. Tamo se ne dešava kao, na priliku, kod nas, da se ministri nayaš daju intervjuisati, samo da se pohvale, kako smo mi bogom obdarena zemlja, zemlja punih misirskeh lonaca, zemlja, koju je poštedila besposlica, dok u isti mah deseci hiljada besposlenih skapavaju od gladai — Ne, ovo nije zemlja punih misirskeh, nego punih ministarskih lonaca. Lonci su još i ministri, koji batale statistiku, koji istovjetuju socijalnu politiku sa tamnicom, batinom i gladom. Naš je državni proračun bilježio skoro 12 milijarda izdataka, bez jedne stavke za pomoć besposlenih, kojih danas kod nas ima do 200.000. Proračun za ministarstvo prosvjete je ruglo i sramota od proračuna, to je jedno bezočno poricanje prosvjete. Iz škola, koje je ovo ministarstvo dosad otvorilo, izlaze mahom intelektualni proletari, gospodarskih škola, šegrtinskih tečajeva, skoro da i nema.

Ali dosta o našim neprilikama!

Negdje smo kazali, da Francuska nije umjela da reorganizira njemačku industriju u Rhuru po putu Njemačke. Ponekad će se sa razlogom pitati, ko, onda, zamjenjuje Njemačku na svjetskom tržištu. Niko potpuno, tek u nekoliko Amerika i Engleska, koje su, zbog zaštita njemačke industrije, potencirale produciju čelika, i time donekle unanjene svoju besposlicu, ali je nisu uklonile! Još uvijek, i kod njih, ima milijuna, koji ne rade.

To su sve posljedice imperijalističkih podviga i opće gospodarske anarhije.

Francuska, naivča gresnica ovog današnjeg stanja, još ga i pogoršava, a da i ne pomišlja, da će i nju zaskočiti besposlica i glad. Prvi se znaci već zapazaju: padaće franka. I ona, kao po nekom fatalizmu, srila u propast. Njezini su gospodari slijepi da vide, otkuda sve to, pa se spremaju da uzakone političke mјere, da zadrže pad franka! Osim toga, Francuska svojim rdjavim primjerom agresivnog militarizma, potiče na opasno naoružanje i svoje satelite, uslijed čega je nastradala i valuta ovih zemalja.

Francuskoj kao da nije dosta, što je upropastila njemačku valutu, ona upropastava još i druge, da na koncu upropasti i svoju vlastitu

Osim Amerike i Engleske, sve države, koje dijeliše svjetski međan, oskudijevaju na zlatu. Njihove zlatne rezerve prilične su za numizmatičke zbirke, negoli za novčanično pokriće, tako su, razmjerno, mizerne. Malo se šta bolje može da kaže i za pobednicu Francusku. Tako smo dobili zemlje sa »zdravom« i »nezdravom« valutom. Nego, i po koja razloga još je još nečistino nezdrava! Ako novac ovih zemalja bilježi veću vrijednost, negoli mu dozvoljava njezini zlatni pokriće, ova je veća vrijednost od rada, od producije, jer jer rad mjerilo za svaku vrijednost, jer i zlato, na koncu, u čitavoj svojoj vrijednosti predstavlja samo vrijednost rada, koji se uložio, da ga se iskopa i dotjeri. I državna dobra i sredstva za proizvodnju, koja se tikodj danas uzimaju kao novčanično pokriće, i ona vrijede samo toliko, koliko se na njima uložilo rada. Sad nam je jasno, zašto se stropostao njemački mark. Njemačka je, uslijed okupacije Rhura, izgubila i druga svoja sirovinska polja i sredstva za proizvodnju, izgubivši, time, svoje novčanično pokriće, koje već i onako, zbog velikih ratnih dugova, gubitka kolonija i nametnute ratne odštete, bijaše u najvećoj česti nepotpuno.

Zdrava je valuta od produkcije i srednjeg gospodarstva. Pod težinom versajskog ugovora ne može se da sredi gospodarstvo nijedne zemlje, pa ni Njemačke. Pored njega, što više, uzaludna i produkcija, pogotovo u današnjoj osakaćenoj Njemačkoj,

Vidjeli smo, da je međunarodni gospodarski život nepotpun bez punog učešća Njemačke. On je uvećan izmjenom dobara, koja se vrši sredstvom novca. Odlika je novca, što je, ujedno, i sredstvo i dobro. Njime se stiču druga dobra. Za potražuju Njemačku, oni više nije ni jedno ni drugo. Njezina produkcija u 90 postotaka služi samo kao garantija za ratnu odštetu. S toga, i zbog njezinog osakćenja, ne može se da digne njezina valuta.

Ali je korist Engleske, s obzirom na visoki kurs njezinog novca, da

se, radi njezinih izvoza, niske valute dignu; njezina je, dakle, korist, da se izmjeni versajski mirovni ugovor i svi slični. To je također i korist Amerike, koja se za to priklanja shvaćanju Engleske; to je idejna korist Rusije, koja versajskog mirovnog ugovora nikad nije potpisala ni priznala.

Na koncu ćitav problem kreće oko nekog, kakvog takvog, izjednačenja valute. Ono će da dovede u sklad državne bilanse. Svi napori Engleske idu za time. Što tako se, dašto, ne može da ostvari nijkavim dekretem, ali se može da ostvari, ako je interesent na izjednačenju po svojoj snazi i auktoritetu takav faktor, koji svijetu može da nametne mir i reviziju mirovih ugovora, koji koće svjetski gospodarski napredak. Engleska je takav faktor. Ona traži, da se uspostavi ekonomski i politički integralnost jedinice, kao što je Njemačka. Ovo je jezgra drugog Mac Donaldovog pisma Poincareu. Ona, sunče, radi općeg mira traži, da se njezine ne zvečeće oružjem, da se nad nijednim narodom u Evropi ne vrši nasilje, da se postavlja pravo narodnog smoodređenja, kako se svijet ponovo ne bi sanovrati u današnje stanje.

Mac je Donald uvjeren, da će ovim stazama i stazama, kojima on vodi nutarnju englesku politiku, postepeno dovesti svijet u novi red. Vidjet ćemo.

Šibenik, 22. III. 1924.

Politička situacija. Poslije neuspjelih Pašićevih pokušaja, da se spletakama i zastrašivanjem održi na vlasti, opozicija je postala gospodarska situacija.

Pašić je u svojoj starosti doživio tu zlu sreću, da su njegovi protivnici prozeli sve njegove namjere, a da on nije nihove. On je već iscrpio sve svoje lukačinstvo, pa je na koncu dolijuo. Njegovi su protivnici ovaj put predusreli amu svakome njezinih pašićevskome potazu. On je danas nemoćan.

Ovu je sudbinu, u ostalone, i zastužio. Za volju vlasti bio je gotov da narod bací u požar bratoubličkog rata, pod izlikom četničkih upada na naš teritorij.

Ovaj namjeravani zločin bilježit će, pored toliko drugih, još jednu crnu stranicu u povijesti radikalne stranke i njezinih vladavine.

Tragedija je njegova, da nije ni počeo ni svršio vladajući slavno.

On će se, u stvari, srušiti na hrvatsko pitanju. Ovo će biti opomena svima, koji hoće da silom prediju preko Hrvatske i njezinim pravim.

Historija ne ruši narode, koji se bore za svoje održanje, ali ruši umisljene veličine i nasištike, koji misle da mogu sa lica zemlje izbrisati jedan čitav narod....

DALMATINSKI HRVAT

Poštarni prateći u govoru.

„Dalmatin. Hrvat“ je vlasništvo promicateljnog odbora „Hrvatske Štampare Zadruge“ s. o. j. u osnutku u Šibeniku.

Pisma i novci šalju se na adresu: „Dalmatin. Hrvat“ - Šibenik, Glavna ulica 108.

Rukopisi se ne vraćaju. - Pisma na frankiranu ne primaju, anonimna u koš.

Hrvatstvo Dalmacije.

Između tihkih "prestoničkih" listova u Beogradu izlazi i jedan, koji nosi dosta zvučno ime "Trgovinski glasnik". Kako mu i ime veli on bi morao biti neko privredno glasilo, kojemu bi bila zadaća unapredijevati privredne interese Srbije. Velim tu morao biti, jer on nije nikakovo srpsko privredno glasilo, već je on uistinu organ cincara — beogradske čaršije. Iako tobože privredni organ, ipak četvrti i "Trg. glas." po koji put potrebu da se pozabavi i političkim prilikama u Eshaeziji, tada su mu prvi na udaru Hrvati. Nemamo i nemožemo imati ništa proti teževi, da se on kao privredno glasilo bavi kadkada i politikom, jer smo uvjereni da politika ima neku organsku vezu s privredom i da dobra politika nosi sobom zdraviji ekonomski život, a loša obratno. No kao javno glasilo dalmatinske Hrvatske moramo se ipak pozabaviti političkim pisanjem "Trgovinskog glasnika", tim više, kad ono ide zatim, da mistificiranjem prevrne povjesne činjenice.

Poličkom pisanju "Trg. glas." su uvijek na putu Hrvati, proti kojima otvara paljbu iz najvećeg kalibra — laži. Nazad malo vremena našao se ponukanim neki gospodin oko "Trg. glas." da iznese jednu historijsku laž i da svoju nejnjim čitaocima dokaže, kako u Dalmaciji nije bilo i nema upopće Hrvata, već da su amo samo Srbi, pa makar oni bili i katoličke vjere. Današnji dalmatinski Hrvati su u očima tog gospodina umjetna tvorevina, koju su stvorile crkvene borce, a koju tvorevinu je kasnije i Austrija podržavala. Tunaceći te crkvene borce na svoj način taj gospodin zaključuje „da su se samo pravoslavni zvali Srbima, a katolici ostali bez narodnog imena“. Svišto je dokazivali protivno, jer svakome tko iole poznaje povjest i kome nije do mistifikacije, jasno je, da je ta tvrdnja jedna notorna laž, a osim toga proti tome govore i sve historijske činjenice. Još 925 god. — dake pred tisuću godinu — postojala je hrvatska kraljevina u Dalmaciji sa svojim prvim kraljem Tomislavom. Njega je birao državni sabor na Đuvanjskom polju iza sjajne njegove pobjede nad Bugarima, gdje je spasio bratski narod Srba od posvemašnje propasti i na jezde kralja Simeona. Dakle hrvatsko Dalmacije datira već od tisuću godina, a htjeli bi upitati g. člankopiscu, od kad datira srpsko Dalmacije? Već tada su u Dalmaciji postojali Hrvati, a Dalmacija s Hrvatskom je bila posebno Kraljevstvo (1102 god.) te Hrvati nisu stvorenji po Austriji šesdesetih godina prošlog stoljeća, kako bi se to svjedalo g. člankopiscu. Narod u Dalmaciji je ostao učvuk hrvatski, pa i za vladajuću Turaku, Mlečiću, Francuza i Austrijanaca, pak je on to i danas. Ako se par primorske gospode odmetnulo od svog naroda i stidilo svoje materinske riječi, to je ipak Dalmacija ostala uvijek hrvatska, jer je tajka srička naroda — naš seljak, koji nije nikada odbacio svoje hrvatsko imenom. On je takav bio, jest, a i ostal će!

"Trgovinski glasnik" veli: „Mi bezuslovno poštujemo (?) hrvatsku uverenju u Dalmaciju, kao što poštujemo i uverenju svake političke

stranke (?), ali otuda ne proizlazi ničije pravo, da od partijskih razlika ispred etničke posebnosti, državopravne pretencije i istorijske samoobbrane, kao što je ona, da je Dalmacija kolevka Hrvatstva".

Ne bi znali, da upotrebimo zgodnje riječi za pisanje "Trg. glas." od ovih njihovih, jer svojim partizanskim interesima nisu još stekli pravo, da mistificiraju već uglavljene povjesne činjenice, ipak mislimo, da takovo mistificiranje ne znači poštovanje hrvatskog uvjerenja Dalmacije.

Prije zaglavka prišapnut ćemo još jednu "Trg. glasniku". Kada nezna nek zapamtiti i nauči i ovu. Povjesna je činjenica da su današnji Srbici, i baš u sjevernoj Dalmaciji, doseljeni Kučovlasi, koji su bježeći ispred Turaka sklonili se i dobili gostoprinstvo u ovim čisto hrvatskim krajevima ili bolje u ovoj koljevcu Hrvatstva. Ondašnji hrvatski banovi, (i baš najprije Mladen Šubić) osim dānog gostoprinstva, dali su i druge povlastice tim doseljenim Kučovlasmima, pa i zemlje i time ih izjednačili potpuno sa hrvatskim narodom u ovim krajevima. Kučovlasi su bili grčko-istočni vjernici, pa su se malo po malo evadirali u današnje Srbe. Je li ikada kojem Hrvatu, uza sve to palo na pamet da im poriče srpsvo? Nije.

Tko tvrdi, da su se u Dalmaciji samo pravoslavni zvali Srbima, a katolici da su ostali bez narodnog imena, taj onda piše ili tendencijozno i iz naračnih nakana ili iz neznanja. Ako je prvo istina, onda lašće svakako treba eliminirati iz politike, a ako je iz neznanja onda

Nečuvena nasilja nad Hrvatima.

Glavar ubio svog seljanca. — Ubojica na slobodi. — Žandari tuku Hrvate.

Pred dva dana dogodilo se je u selu Vaćani, općine skradinske, došada nečuveno i nevidjeno razbojstvo, kojemu je pao žrtvom jedan devetni Hrvat.

Seljaci selo Vaćani zatražili su od skradinske općine, da im dozvoli da održe seoski zbor. Na tom su zboru imali da izabere novog glavara, a da zbrace dosadanje nepočudnog im Láku Gnjidića. Láko videći da će mu time ispasti vlast iz ruku, snislio je gjavolsku spletku i upriličio ovo, što se je kasnije dogodilo.

On je, naime, dočekao nestrelnjog Petra Benetu pk. Filipu iz Vaćana, sa svoja tri druga iz komšiluka, te dok je ovaj mirno svojoj kući prolazio, ispalile sva trojica tri bijca iz pušaka u njega, tako, da je ovaj nesretnik ostao na mjestu mrtav. Láko, da opravda ovo svoje zločinstvo, odelti brže bolje u Skradin i podnese tužbu da su mu Radicevevi navaliili na kuću i da su vikali „dolje država“. Revni oružnici se odmah skuši i mještje da smjesti uapse Láku zbor izršenog umorstva, podjose s njime u selo, Vaćani, pohvataše tri-

desetac seljana, i nemrivo ih im spribijaše, tako da su neke moralisti do sudskih tamnicu u Skradin. Láko, kojega su sa sobom poveli, služio im je kao lovac na nesrećne seljane i svakoga onoga, kojega su uhvatili, on je prvi lukano, a žandari za njime žilama i kundacima.

Od žandarskog terora nevoljni seljani razbijegli su se po okolišnim brdinama i šumama i nedolaze kući od straha.

Još se pučanstvo nije ni smirilo, radi dogodjaja, koji su se zbili sa Bračćem i Marinom iz Skradina, a kad eto ti i gore nevolje. Kud ovo vodi samo bog može da prosudi.

Tražimo od nadležnih žurne pomoc proti ovog nasilja, te nečuvenog i nevidjenog barbarstva, kao što i to, da se izaslanje u skradinske tamnice jedan lječnik, da pregleda izmrcvarene ljude, a i energetično pitamo sudski postupak i određevoje istražnog zutvora proti Láki Gnjidiću, tom bivšem dekorirunom austrijskom „zugshüfheru“ i talijanskom donušniku, koga će uskočno prokletstvo božje i narodna osvetla neminovno stići.

Pokret Sufidskih radnika.

Štrajk je današnjim danom prestaо. Radnici se vraćaju na posao. Ne vraćaju se kao pobijednici, jer u nejednakoj borbi nisu mogli duže da izdrže. Ne radi se, već radi svojih porodica, koje vaspijaju bljeba. Preko mjesec dana borbe, bez

ikakvog fonda za štrajk, neopskrbljeni ćim, što bi ili moglo da potakne na otpor.... Ipak su se odnijeli kroz čitavo ovo vrijeme, odnji rijeli su se junaci, kako samo radnici uniju, kad se bore za svoga prava. Svoju su snagu i izdržljivost erpili

bi tom gospodinu preporučili, da odbaci pero i mijenja zvanje, jer oni novinskog imaju još i drugog poštenog rada, pa makar taj bio i manuelan.

P. same iz svoje volje, iz sebe, trpeći glad i svaku drugu nevolju muževno, junaci.

Ova radnička izdržljivost uz cijenu tihkih žrtava i stradanja, vrijedna je ugleda, poštovanja i priznanja.

Oni su, u neravnoj borbi, istina, doživjeli jedan neuspjeh, koji je, ako ga pravo ocijenimo, u stvari ipak uspjeh. Radnici su moralno pobijedili, a to za njihovu, za radničku budućnost ima svoje značenje. Priklonili su se sami junči sili, řečički već do kraja iscrpljeni, ali duševno jači. Vraćaju se ne psoao ponosa čela, bogatiji za jedno iskustvo, iz kojega će crpiti koristi u budućnosti. Ovo nije posljednja bitka, bit će ih još podsta, bit će još i poraza, ali ovi ne će radnike smesti, oni će naprijed u borbi, u borbi do konačne pobjede!

Da je ovaj štrajk bio opravdan po svim svojim razlozinama, u to već нико ne sumnja; ali dali se on povelo u pravi čas, to je pitanje, na koje ćemo ovdje da odgovorimo. Ovo u toliko prije, što se štrajk već završio, te za to da našeg razmatranja ne može da bude nikome stete.

Prirodno je, što iz faktičnih razloga nismo za trajanje štrajka poveli o tome riječ, da ne naškodimo pravednoj radničkoj stvari. Mi smo se zatekli pred gotovim činom, Time je već unaprijed bio određen naš stav. Mi kao prijatelji radnika mogli smo samo da uzmemo i zagovor u obranu interesa radnika, za koje su vojevali moralni, čovječini razlozi.

I poređ toga, iskreno ćemo da kažemo, da se štrajk nije poveo u zgodno vrijeme. Organizaciju je Sufidskih radnika u Šibeniku, mlada organizacija, bez rezervi i iskustva, što je ovoju nužno za vodjenje jednog pokreta. Ona se, s loga, prenaglašila. Nije pomislila, da sumo pravo i pravčnost ne uvjetuju pobjedu. Za pobjedu treba i drugi uvjeti, koji se stiču samo u izvjesnim prilikama, koje ne sazrijevaju po subjektivnoj volji, jer su one objektivne prirode.

Opća besposluća, današnje prilike na užitu radu, stanje preduzeća, koje je razgraničio svoju industriju po Dalmaciji, Italiji i Švicarskoj, koje, prema tome, u ovo vrijeme ogranicenih narudžaba, može do potencira produkciju na drugoj tački, ako ova zastane na jednoj; dalje okolnost, što su Sufidski radnici u Šibeniku ograničili svoju organizaciju na sam Šibenik, ma da ovo preuzeće producira i na Dugome ratu, radi čega je njihova akcija ostala osamljena, sve ove okolnosti savjetuju krajnji oprez, koji dandanju odvraća od štrajka.

Na sve lo uvijek se misle mlade organizacije, pogotovo ako ih ne vode iskusni ljudi.

Istiu, u borbi se iskušava snaga i svijest radnika; nema borbe bez žrtava, ali je ovaj štrajk, i ako će imati dobrih posljedica u budućnosti, stajao i odviješe velikih žrtava u sadašnjosti. A baš na žrtvama treba štedjeti, njih treba, prisustiti, kad se velikom vjerovatnosti može računati na uspjeh. Za jedan takav uspjeh ovaj put nije bio slučaj. Nek se organizacija bar okoristi ovom podukom. Osim toga, i samu organizaciju treba da počiva na širi, prirodnju temeljnju, ako joj je na srcu, da se poveri i razvije.

Toliko moram da reći.

Primjer vrijedan sljedovanja.

Tu nedavno održalo je srpsko društvo „Privrednik“ proslavlju svoje 25. godišnjice opstanka u Beogradu, na koju se skupiše članovi i pionaci njegovi sa svih strana. Poslje te proslave uputio je predsjednik priredjivačkog odbora pismo prijateljima „Privrednika“ u kome ističe potrebu gradnje društvenoga doma u Beogradu, te pozivajući na polporu u tom pravcu iznosni slijedeće darove dane odmah na proslavi:

Arsa Djurić, ratar iz Izbišta (u Banatu) 50 jutara zemlje.

Dina Sedmakov iz Titela 50 jutara zemlje,

Petar Kokić, ratar iz St. Bečeju 1000 D.

Gjoko i Geca Djundjerski iz Novog Sada 400 dionica Srpske banke,

Gjorgije i Anka Jaguć iz Pakracu svoju kuću u Pakracu.

Matićević sa ženom iz Beograda 1000 dionica Srpske banke Zgb.

Vaso Prica, trgovac iz Peternice 275 dionica Srpske banke Zgb.

Per Štrbojević, sudski savjetnik iz Medku 30 dionica Srpske banke, Narodna banka u Beogradu poklonila je 50.000 D,

Dr. Dragutin Grčić, javni bilježnik u veleposjednik u Šidi 25.000 D.

Miloš Savčić, inžinir i ministar n. r. u Beogradu 20.000 D.

Ilija Jojković, inžinir u Beogradu 10.000 Dinara.

Neka se i naši ljudi ugledaju u ovaj primjer. „Privrednik“ je mnogo bogatije društvo i još je upućen na ovakove darove želi li da uznapre, duje. „Hrvatski Radiša“ stoji isto pred gradnjom doma. Za tu gradnju potrebna je velika svota novca, koju može svojim darovima namaknuti samo hrvatski narod.

Uznamostimo, da se i kod nas javi ovakovi dobrovrti.

Raspis natječaja. Na osnovu naředjenja Generalne Direkcije Neposrednih Poreza u Beogradu br. 5606 od 4. marta o. g. raspisuje se natječaj na više mjeseta poreskih pripravnika u području ove Delegacije Ministarstva Financija.

S ovim postavljenjem spojene su pronađenosti V. grupe II. kategorije t. j. osnovna plata od god. dinara 3000 — položajna od god. dinara 1920. — i stanarina od godišnjih dinara 1200. — (za neženje 75 %, od 1200).

Molbe moraju biti dostavljene ovoj Delegaciji u smislu čl. 12 novog činovničkog zakona i sadržavati sve priloge navedene u istom članu.

Izrijekom se napominje da u smislu čl. 11. Uredbe o razvrstavanju natjecatelji na ova mjeseta moraju imati ispit zrelosti jedne srednje škole ili njoj ravne. Itok natječaja svršava dne 30 aprila 1921. god.

Delegat Ministra Financija:
Bogdanović.

Izdat. i odg. ured. Medic Niko.
Tisk. Pučka Tiskara — Šibenik

Dva radnika za - - taljenje željeza
sa više godišnjom tvorničkom praksom traže namještenje kod tvornice ili oveće radijalnice. Ponude poslati na upravu lista pod brojem 15.

Javna zahvala.

U teškoj nesreći, koja nas je zadesila smrću našeg milog i nezabovnog sina, muža, oca i brata

ANTE TIKULINA

koga nam je smrt otela u najrelijoj ljudskoj dobi, otevši nam jednog braničelja — osjećaju nam harnosti nahnje, da se javno zahvalimo njegovim dobrim prijateljima i svima onim dobrim ljudima, koji su nas utješili riječju i djelom, da nam olaškuju podnijeti tešku našu tugu i žalost.

Svima od srca hvala!

Toma ud. Tikulin, majka

Katica Tikulin, žena, za se i za djecu
Amalija Tikulin, sestra.

Oglasujte vašu tvrtku u „DALM. HRVATU“.

„STAN“

BRUŠIONA STAKLA I TVORNICA ZRCALA KAO ZADRUGA
U ZAGREBU, Jukićeva ulica br. 12.

Preuzima i proizvadja svekoliko ustaklivanje
brušenim kristalnim stakлом, te uzrealjenje: stanova, svratišta, brijačnica i laboratorijuma. Raspolaže velikom zalihom belgijskog i českog kristalnog stakla.

CJENE UMJERENE - podvorba brza i solidna - CIJENE UMJERENE.

DROGARIA

VINKO VUČIĆ ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda,
laka boja gumenih predmeta

i o.

OPTIKA.

Naočala — Cvikera.

Izvršuje svaku izradbu po
okul. lijekničkom propisu.

PRIMAJU SE POPRAVCI.

Edino specijalno podjetje v Jugoslaviji!

Tavarna za ločenje dragih kovin

J. Augustin, Ljubljana Sp. Šiška, S. Jerneja
cesta št. 231.

Predelava in prodaja čistega zlata, srebra in platina. — Kemični analitični laboratorij. — Ločenje dragih kovin iz odpadkov in prahu (Gekratz) kakor tudi iz tekočin.

Klorzato — srebrov oltrat

poslačenje na tovarniški način

proserebenje na " "

poniklanje " "

pobakrenje " "

Tekočine za prelazkušnje dragih kovin. — Destilirane vode etc.

Edino specijalno podjetje v Jugoslaviji:

PUČKA TISKARA

PRIMA NA IZRADBU
SVAKOVRSTNIH

TISKANICA.

PRODAJE SE

u Šibeniku (Crnici), na lijepom položaju, kuća na jedan pod s velikom stajom i svinjakom te velikim i lijepim vrtom i dvorištem. Cijena vrlo povoljna.

Obratiti se kod JAKOVA ZANINOVICA, trgovca.

Odlikovana Vostarnica
DIPLOM. GRO ČULAR VOSTARNI
PEČLJAK ŠIBENIK
MAJstor

IZRADUJEM:
sve vrsti avjeća, duplira, uskršnib
stojica (cerca) sa svim urešnim zam
kovima, iz prvorazrednog voska,
brzo i solidno.

PRERADUJEM:
prama želi sve vrsti svjeća iz vo
starni ulomaka i okapina

PRODAJEM:
finog vrcanog MEDA naravnog sa
mog uzornog pčelinjaka, na malo i veliko. Med je vanredne ljevkovitosti za
plućne bolesti, grla, prsa, prehlade itd.

KUPUJEM:
sve vrsti voštanih okapina, ulomaka
i žutog voska.
Sve uz povoljne cijene!

Foto Pax

Zavod za umjetno slikanje,
povećanje reprodukcije slike,
izradbe sa uljem, aquarel, i
pastel bojama, tuš i kreyton.

— ZAGREB, ilica 35. —

I. STJEPUŠIN — SISAK

Preporuča najbolje tambure, žice,
partiture i ostale potrebita za sva
glazbila.

LIJEĆENJE PČELINJIM UBODOM.

Natrag nekoliko brojeva, čitao sam u vašem listu jedan članak u kojemu je prikazano, kako se može izlječiti raka sa žalcem, dečinu je ovom mom članku svrha, da dokazujem, kako se razne, dapaće, mnoge bolesti mogu izlječiti ubodom (žalcem) pčelinjim.

Svakomu je dobro pozvati, da je med i ljekoviti i sladak, – ali je malo komu poznato, da pčelinji žalac imade kud i kamo, veću ljekovitost od samoga meda. Na prvi mrah, to se čini skoro nevjerojatno, ali, kroz dvanaest godina neumornoga rada, pokušaja i opažanja, uspijeo mi je konačno jasno i nepotpuno ustavoviti, da ubod pčelinjim žalcem, imade veliku moć i izjanreno ljekovitost kod mnogih bolesti.

Najprije sam, takove pokuse činio na sebi samome. Zatim sam pratio na svojoj familiji, pak na prijateljima i znancima, a najposlije na svakomonu, koji me je zato zamolio. U svim tim slučajevima sam polučio uspjeb, kojega se nemže oboriti, jer polputno dokazan. U prvom redu sam ustavovio da ubedićelesjno liječe reumatizam. Kod daljnje prakse mi je uspijelo smjesti obustaviti svaku bol, ubodom pčelice, kod tupsu udaraca, raznih rana, glavobole, pasnjeg ujeda, zubobolje i cirova.

Osim svega toga brojnim pokusima sam ustavovio, da ubod pčelice, služi kao vjarno dobro i sigurno sredstvo za raskruživanje, kod raznih ljudskih bolesti. To isto sam pokušao i kod životinja sa veoma dobrim uspjehom.

Rana smrt jednog odličnog druga.

Nemila smrt, koja je evđ – umijeđe da bude okrutna i preuča onima, koji su najvrjedniji živote, očela je iz krila njegove pordice našeg vrog druga i prijatelja ANTU TIKULINA, radnika, u 38. godini života.

Bijajući pošteni Hrvat, oblikujeni drug i prijatelj, izgledan, požrtvovan otac, muž sin i brat; čovjek značajan i radim, opće voljen radi svoje dobrote i poštova.

Hranitelja svoje starice bespomoćne majke, žene i troje nejake dječice, smrt nije htjela pa poštedi. Podlegao je boljetici, koja svaki dan hara po sirotinskim domovima.

Svjestan svoje dužnosti i kauotac i kao sin, svojim je krvavim znojem brunio petro branjenu. U ovim mučnim vremenima, u radu ga je zalicala i kasna noć. On je svojom dužnosti žrtvovao čuvanje sebe. Ko ga je u posljednje vrijeme gledao onako bljeda i iznemogla sa žaljevitim rukama, tome je suza na oči navirala, taj je, u sebi, blagoslov te žaljevite ruke, lojadno srce, koje toliko voljioše, koje imajuše ljubi vi za sve, što je dobro i plemeno.

Ni u najtežim teškoćama života, njegov izgradjeni značaj, ne dozvoljavše mu, da se ikomu obraća za pomoć.

Voljivač hrvatska društva; kao glazbar bijaše član Šibenske glazbe od nežita postanka i član Filharmoničkog društva; i bolestan, ma da nije smio, uzimao je kao glazbar aktivnog učešća kod svih prigoda.

Ostavlja bespomoćnu majku i inđušu svoju siročad; ostavlja mnoge sive, a bez išta svoga. Hrvati, koji imate sreću za sirotinju, pomožite, pomožite radi poštovanja prema pojniku i radi smiljenja!

Tokom tog moga bavljenja, dobio sam sijaset zahvala i usmenih i pišmenih od onih, kojima je takovo liječenje pomoglo. Da bude čitateljima jasnije, navadijam samo jedan leži, slatčaj, takovog liječenja od reumatizma.

Predragi Gosp. Čular!

Pošto sam punih 6 godina bavio se od teške i neuspjive reumatizma na svim zglobima, na kojima su se razvijale osteolize, a osobito na nogama čak i preko koljena, tako da sam morao svaku godinu određati po nekoliko mjeseci u krevetu u grozničku, nemogući sam ni prevernuti, nakon što sam se pokusušao povući sam se Vama. Vi ste mi odmah stvorili da pokusam primiti nekoliko uboda pčele. Poslušao sam i kada mi je bolest dozvolila dovuču se da skoro letim u vrat, gdje sam primio nekoliko pčelinjih uboda. Ništa dalje nego već trećeg dana mogao sam pretineći hodati, a one ljute boli su bile ubatene.

Kasnije sam dolazio redovito do vas i primio sam svega što uboda, a nakon toga sam počinio ozarivo. U mom životu putovao sam pjeske na hiljadu kilometara, a u svim se reumatizam nije više pojavio – i po kapi i po ledu. Danas se osjećam lagani i slobodan, da ne nikad ni bolio nije.

Da sam se riješio, ili nemih bolova, mogu jedino vama i vašim milim pčelinjim da zadovolim i hraniti izkušnju i zletim da se ovu cudo vaših truda – liječenje pčelinjim i nadalje prosliti.

Naš odan, Josip Waldhauser.

Svršavam molbom i željom, da moji drugovi pčelari, diljem cijele naše mire i krasne domovine, mogu našem ispačenom narodu, ovim sigurnim i jestinim liječenjem,

U Šibeniku, koncem veljače 1924.

Grgo Čular diplomiiran pčelar.

Ustriči.

Umerenost, pštenje, ljubav prema opštem dobru, što su sve egzistencijalne vrline na vladarskom dvoru, nisu prirodno na demokratskom tlu".

Lord Bröngham, De la denokratici-gouvernementes Mixtes,

(Republika br. 18.)

Trojanski konj. „Samouprava“ od 5 ovoga mjeseca tužno i sa rezigracijom:

Za naš račun, koji ovoj zemlji želimo mnogo dobra, a naročito da je sačuvamo od perturbacija i sumljivih eksperimentata: jedna ovakva opozicija, kja svoja programatska načela naglašava i to načela koja ugrožavaju bitnost naše države Švajčarske, kakva je, tražeći njeni ejeptanje i slabljenje unutrašnje kohezije, a insistirajući uporno na pitanju državne forme za naš račun, dakle to i takovo političko društvo, koje bi doveo g. Davidović na kormilo ove države predstavljaju za Beograd – Trojanskog konja“.

Radikalima nije dakle krivo što im se izvježbe vlasti. Bože sačuvaj! Njima je samo žao što je neko tako slijep da pušta čika Ljubu u Beograd na Trojanskom konju.

Stari ščetci... Ko bajagi oni do sad nisu jašili na Trojanskom konju i kao da neznaju, da su baš oni odnijegovali u Jugoslaviju tu Trojansku Pašminu.

Gradiske vesti.

Za postradale od poplave. Šibensko Općinsko Upraviteljstvo dobitilo je od zagrebačkog gradonačelnika sljedeće pismo: „Potvrđujući primlak svote od 14.7.22.5 Dinara sakupljene u tamоšnjem području za nastrandale poplavom rijeke Save u

gradu Zagrebu molim glavni naslov, da izvoli od strane moje i od strane grad. zastupstva drovateljima shodnim načinom izraziti najurdržiju zahvalu. Gradski načelnik: Heinzel v.r.

Rimski Sporazum. U izlogu slastičarice Steve Mandića u Širokoj ulici izvješen je jedan plakat, koji ima za naslov „Rimski Sporazum“. U ovomu je plakatu odstupnik gospodar ministra da Ninčića, u kojem se govori brani izdaje i prodaja Rijeke.

Mimo ovaj proglaš, kojim su dalmatinske kreditne i bankarske institucije podigli poplavljenu cijelu Dalmaciju, prolaže gradnjom i žure se u dućane u kojim se prodaju novine, da čitaju što je na 16. o. m. tajnik Šubićki gospodar ministar gospodarstva i finansija.

Rimski Sporazumima – rekao je Riccardo Giganti – same privremeni značaj, jer je povučena neprirodna granica između Italije i Jugoslavije. Ta granica treba ispraviti tako, da Italija obuhvati Primorje i Lovčen“.

Gradnja Šibnja ovaj putas Gigantovog gospodara, kute i gledaju jedan drugoga – jer će radikalne stranke u Šibeniku Nikula Čarabija tečno bilježiti imena onih, koji prave kritiku svemu „rinuskog sporazuma“.

† Don Joso Matković prenudio je žder u dinkovoj stariji u pokrajinskoj bolnici. Stari pravski borac još iz 1890 godine, urođivno je da se odusmrljivem u svakom hrvatskom potvuhu kuravio i neustrašivo. On je jedan od onih rijetkih, koji je za kupnju barjaka Hrvatskog Sokola u Šibeniku poklonio 300 forintu. Popodne je bio, uz snučeće gradjana sproven na vječno počivaliste. – Slava njegovom svetom pepeku!

„Država“. Sa prvom dojdugeću mjesecu počeo će izlaziti u Splitu radikalni glasilo „Država“, umjesto istrošenog Nikolajevog organeta „Dalm. Radikal“. Radikalna partija očeva da joj izmijeđe iz ruku države ili bolje oligarhijsku vlast u državi i za to ide papirnato. Glavni će joj majstor zacijseliti zidori iz Belluna, protot, učitelj Nikolačić, a manuelli prekršteni Šimo, Natale i budelina Tome.

Barbarsvo. Neki, moramo ih nazvati zločluci, u noći između 19 i 20 tek mjeseci očetili su nove občinske nasade sa noževima i ispred kavane „Krk“. Općina se muči da velikim troškom u trudom u koliko je moguće poljoprivredni, ovaj zapušteni grad, dok ovaj, pravi barbari, ruše valjda iz zahave i ostavljaju nove nasade. Gradjanstvo je dužno biti zidori iz Belluna i protot, učitelj Nikolačić, a manuelli prekršteni Šimo, Natale i budelina Tome.

Hrvatska Omladina je korporativno učestvovala sprovalu, svog pokojnog druga, hrvatskog omladincu Mate Stosiću, kojeg je neumoljiva kosa smrti prerano pokosila. Na 19 ovoga bio je sproven na vječno počivaliste, guje mu je akademičar Miro Čaleta odzrađujući nadgrobno slovo. – Učijevnijoj obitelji naše sručiće, a pokojniku bila laka crna hrvatska zemljica, koju je snovnici ljubio!

„Pracat“ parobrod Dubrovačke plovitve prispije se da je 18 ovoga u našu luku. Okret će oko 5.000 – kubinskih metara raznog drva, na stvaruštvu Šipada, da ih odvede u Tunis, Oran i Philipeville.

X Strajk sufiđkih radnika dama prestaje. O tome donosišno posebni članak. Radnici predaju sve svoje knjizice i kako se govori biće primljeno na rad bez ikakve povisice. Lijepo su neki „prijetelji“ nasarnarili nevolje radnika misleći ih privesti u batinsko-oriužnički tor. Izgubili su okolo miljun dinara i mjesec dana glušiovali.

Izbori na vidiku. Kako doznavjeno, imaju se izvježbe vlasti. Bože sačuvaj! Njima je samo žao što je neko tako slijep da pušta čika Ljubu u Beograd na Trojanskog konju.

Stari ščetci... Ko bajagi oni do sad nisu jašili na Trojanskom konju i kao da neznaju, da su baš oni odnijegovali u Jugoslaviju tu Trojansku Pašminu.

Hrvatski Klub u Šibeniku obdržati će glavnu skupštinsku u društvenim prostorijama, sutra u nedjelju 23 ožujka na večer. Ovi se pozivaju svsi članovi da pristupe na skupštinu.

Adria Bauxit* po najnovijim vestima uređila je sva svoja pitanja, koja su bila zaustavila rad. Naskoro će početi raditi, pojačana sa novim finansijerima. Podvostrućenim silama, Odmah na prvi mjesec

ima da izveže 30.000 tona bauxita. Želimo i u interesu našeg grada uspјeha.

Provala. G. Nikola Milin trgovac, opazio je na 16 tek mjeru, da je u njegovu dučanu sa manufakturnom robom u noći počinjeno kradnju. Prijavio je stvar općinskom stražarstvu Šibeniku, koji je nakon traženja pronašao pravulnicu u osobni dželatnik Josipu Grinu iz društve općine i premetnuši mu stan našao svu pokradjenu robu u vrijednosti od 1700 dinara. Prijavu je predan Državnom odvjetništvu.

Kamatna stopa u Italiji na trgovacke kreditne i tekuće račune iznosi najviše 6%. Hipotekarne zajmice se može dobiti i sa 4%. Postoji zakon i državna kontrola nad Bankama, pak ovo nemogu kaši da nas derati i gulići po milij u volji. Vlasti bi ipak morale stati ovoj deračini naših bankaka na kraj, jer, kako se može trpit, da dok banke dobivaju kreditne od Narodne banke uz 6-7%, ove udaraju svojim mušterijama kamatu od 30% i više.

Izgledan starčina. Žena jednog finansijskog preglednika, majka petoro učjeka djece, ide do svog starčina i plači mu da bude povraćen u Šibenik na svoje mjesto, jer je bio premjester, valjda zato što je otvoren Hvrat, daleko od Šibenika Radička, kojeg moraju uzdržavati na dvije strane, jer se tamo sa obitelju neuze preseliti budući nema stanu, skapavaju od gladi, i ne mogu se dovoljno na kraju nastići. Starčina mjesto samilosti i utječi bar riječima nesretnoj ženi, izdaje se: „Ja ti mogu samo odnemoci, mogu ga poslati u Makedoniju. Što vam ja, ako je teško, eno van mora.“ – Ovog balkanskog Prutu moramo upozoriti, da bi se sigurno i jedan Zulukafel bolje ponio nego on, sa ovakvo bijednom majkom.

DRUŠTVO ZA SAOBRAĆAJ PUTNIKA (Turist Office) SIBENIK - Dalmacija.

Br. 4, 1924. Šibenik, 14.3. 1924.

OBJAVI

Pozivlje se cij. Gosp. članovi Društva za saobraćaj putnika u Šibeniku, da pristupe na konstituirajuću Glavnu Skupštinu, koja će se obdržavati dne: 23. marta tekr. god. u prostorijama „Sokoških Društava“ u 10 sati prije podne, sa sljedećim dnevnim redom:

- 1). Izvještaj promicateljnog Odbora;
- 2). Biraju Uprave;
- 3). Eventualije.

Za promicatelji odbor društva za saobraćaj putnika u Šibeniku.

Jadronja Josip s. v. Marić prof. B. s. r. M. Marić s. r.

Udruženje Trgovaca, industrijalaca i obrtnika za sjevernu Dalmaciju u Šibeniku.

Br. 81, 1924. Šibenik, 20. Marta 1924.

Natječaj :

Kod Udruženja Trgovaca, Industrijalaca i Obrtnika za sjevernu Dalmaciju u Šibeniku, imaju se popuniti mjesto pomoćnika Tajnika, koji bi bio zaposlen 2 sata dnevno, uz mjesечni honorar od Din 600. – Natjecatelji, treba da najdalje do 15. Aprila Ig. podnesu vlastoručne molve Udruženju.

Molbi treba priložiti sljedeće isprave :

- Krsni list,
- Domovnicu,
- Školske svjedočbe,
- Posvjedočenje o dosadašnjem zanimanju.

Prednost će imati oni, koji poznavaju više jezika i koji su već radeći u sličnim Uredima.

Od Udruženja Trgovaca, Industrijalaca i Obrtnika za sjevernu Dalmaciju u Šibeniku.

Presjednik : Tajnik :
Šupuk Miloš v.r. Jadronja Josip v.r.

Širete „Dalmatinski Hrvat“